Література

1. Психология. Словарь /Под общей ред. А.В. Петровського, М.Г. Ярошевського,- 2-е изд-во, исп. и. доп. М. Политиздат, 1990.- 494с.
2. Родина О.Н., Прудков П.Н. Как стать психологи выбирают профессию// Вестник МГУ, сер. 14. Психология. – 2002.- №3. – с. 52-66.
3. Титаренко Т.М. Життєві домагання і професійне становлення особистості практичного психолога у вищій школі// Практична психологія і соціальна робота. – 2003.- №4.- ст.. 21-23.

Наталія Матвєєва
наук. керівник – асист. О.М. Кормило

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ/СНІДУ

Усе частіше у засобах масової інформації ми зустрічаємо жахаючі слова: "Чума XX-XXI століть – ВІЛ/СНІД!".

ВІЛ – це вірус імунодефіциту людини, який розвивається та розмножується в організмі людини і призводить до повної втрати його захисних сил та розвитку СНІД (синдрому набутого імунного дефіциту). СНІД – це хвороба, яка в ста випадках зі ста призводить до смерті.

ВІЛ/СНІД стрімко поширюється, набирає глобальних масштабів, уражаючи різні верстви населення, країни і континенти, та становить реальну загрозу соціально-економічному розвитку для всіх країн світу. Масштаби кризи перевищили всі найгірші прогнози десятилітньої давності. Згідно останніх статистичних даних, сумарна кількість дорослих і дітей, що живуть з ВІЛ/СНІДом, у світі становить 40 млн. [3; 5].

У нашій країні ситуація не менш втішна. У 1986 році в Україні і гадки не мали про ВІЛ-інфекцію, а в 1996 році ВІЛ було зареєстровано в усіх її областях. За оперативними даними Українського Центру профілактики та боротьби зі СНІДом щодо результатів серомоніторингу поширення ВІЛ в Україні станом на 01.10.2004 року виявлено 128430 ВІЛ-позитивних осіб. Найбільш ураженими є східні та південні області, але і в Тернопільській області картина є невтішною. За даними Обласного центру профілактики і боротьби зі СНІДом міста Тернополя епідемічна ситуація по ВІЛ/СНІДу в Тернопільській області у 2004 році значно погіршилася. За 10 місяців 2004 року зареєстровано 37 випадків ВІЛ-інфекції, 7 випадків СНІДу проти 25 випадків ВІЛ-інфекції, зареєстрованих у 2003 році.

Занепокоєння викликає той факт, що переважна більшість ВІЛ-інфікованих – молоді люди віком від 20 до 39 років, при цьому постійно зростає кількість інфікованих підлітків[3; 5].

Як бачимо, статистика наводить нам жахливі цифри, і ці цифри зростають шаленими темпами. Проблема ВІЛ-інфекції/СНІДу гостро постала перед суспільством і вимагає вжити негайних ефективних засобів. Досить широко і масово проводяться різноманітні профілактичні заходи, та вони не приносять очікуваних результатів. Тому необхідно вдосконалювати існуючу профілактику, запроваджувати новітні методи, форми, засоби.

До сучасних стратегій профілактики ВІЛ-інфікування серед молоді належать:

- стратегія зміни філософії та психології життя, яке ґрунтується на стереотипах поведінки та раціональності в напрямку ствердження здорового способу життя;
- залучення підлітків до розробки та реалізації профілактичних програм, спрямованих на їх однолітків;
- профілактичні стратегії, які ґрунтуються на гендерних, субкультурних, почуттєвих особливостях і відносинах підлітків;
- використання вікових психологічних особливостей підлітків для підвищення ефективності профілактичних програм [1;95].

Особливо ефективно у просвітницькій роботі із запобігання негативних явищ зарекомендувала себе методика "рівний – рівному". У час, коли знизився інтерес до здорового способу життя, а знання, поширювані дорослими, залишалися лише гаслами, новий підхід до забезпечення превентивних знань за допомоги самої молоді став рятувальним. Навчання здорового способу життя за методом "рівний-рівному" – це освітній метод, завдяки якому в процесі комунікативної діяльності між підлітками та молоддю відбувається обмін знаннями і вміннями, що, в свою чергу, сприяє формуванню достовірних знань, умінь, навичок і ціннісних орієнтацій щодо здорового способу життя.

Ознайомившись і проаналізувавши безліч профілактичних програм, стратегій та методів ми виділили серед них соціально-психологічний тренінг. Саме з його допомогою, на нашу

думку, можна найефективніше надати молоді необхідні знання про ВІЛ/СНІД і разом з тим, сприти формуванню навичок відповідальної, безпечної поведінки.

Адже, переваги передання знань від однолітків до однолітків полягають у тому, що:

- молодь більше часу спілкується між собою;
- глибше розуміє потреби свого оточення;
- на відміну від дорослих розуміє субкультурну мову;
- більше довіряє один одному, більше готова до розуміння і наслідування поведінки[2;6].

Мета нашого дослідження полягала у аналізі існуючих способів профілактики ВІЛ, СНІД; розробці та експериментальній перевірці ефективності використання соціально-психологічного тренінгу з метою профілактики ВІЛ, СНІД.

З цією метою, на етапі констатуючого експерименту ми провели анкетування серед студентів психолого-педагогічного факультету щодо перевірки їх проінформованості з проблеми ВІЛ/СНІДу. Анкетуванням було охоплено 65 студентів першого курсу психолого-педагогічно факультету. За результатами анкетування виявили студентів, які найменше володіють інформацією про ВІЛ/СНІД.

Формуючий експеримент полягав у наданні інформації стосовно умов передачі ВІЛ, способів запобігання інфікування, формування навичок відповідальної та безпечної поведінки в учасників тренінгу. З цією метою ми розробили програму соціально-психологічного тренінгу, який протягом 2,5 місяців проводили зі сформованою групою. Заняття проводилися один раз у тиждень. Тривалість кожного заняття від півтори – до двох годин.

Розроблені тренінгові заняття у руслі уже вищезгаданої стратегії "рівний-рівному". Вони опираються на один з семи модулів, що є складовою частиною програми "Сприяння просвітницькій роботі "рівний-рівному" серед молоді України щодо здорового способу життя". Це модуль "Прояви турботу та обачливість". Наша програма соціально-психологічного тренінгу складається із 10 взаємопов’язаних між собою занять, кожне з яких присвячене тій чи іншій темі з проблеми профілактики ВІЛ/СНІДу. Вправи, що входять у програму характеризуються навчальною метою, спрямовані на формування навичок безпечної відповідальної поведінки. Коротко подамо структуру тренінгових занять, які на нашу думку, є найбільш інформативними, а також за відзивами учасників, у ході проведення експерименту, виявилися найбільш цікавими.

ЗАНЯТТЯ І. Тема: Знайомство учасників з тренінговою формою роботи.

ЗАНЯТТЯ ІІ. Тема: Любов та дружба в нашому житті.

ЗАНЯТТЯ ІІІ. Тема: Інфекції, які передаються переважно статевим шляхом (ІППСШ)

1. Вправа "Лінія" (10 хв.)
2. Інформаційне повідомлення "Що таке ІППСШ?" (15 хв.)
3. Вправа "Найпоширеніші ІППСШ" (45 хв.)
4. Вправа "Мозаїка" (15 хв.)
5. Вправа "Чарівна паличка" (5 хв.)

ЗАНЯТТЯ IV-V. Тема: Вірус імунодефіциту людини (ВІЛ) і синдром набутого імунодефіциту (СНІД)

1. Вправа на активізацію "Не хочу хвалитися, але я..... " (5 хв.)
2. Інформаційне повідомлення "Жити поруч" (5 хв.)
3. Вправа "Кроки" (15 хв.)
4. Вправа "Що ви мені порадите?" (35 хв.)
5. Гра розминка "Друкарська машинка" (10 хв.)
6. Інформаційне повідомлення "Як запобігти ВІЛ-інфікуванню?" (10 хв.)
7. Вправа "Інформаційний вісник" (35 хв.)

ЗАНЯТТЯ VI. Тема: Ризикована поведінка.

1. Вправа на активізацію "Тотем" (10 хв.)
2. Вправа "Що таке ризик?" (15 хв.)
3. Вправа "Стоп-кадр" (60 хв.)
4. Вправа "Брехня" (5 хв.)

ЗАНЯТТЯ VII. Тема: Дошлюбні статеві стосунки.

ЗАНЯТТЯ VIII-X. Тема: Формування відповідальної (безпечної) поведінки.

1. Гра-розминка "Ураган" (5 хв.)
2. Вправа "Малювання одним олівцем" (10 хв.)

3. Мозковий штурм "Альтернатива" (20 хв.)

4. Інформаційне повідомлення "Етапи набуття навичок упевненості".

5. Інформаційне повідомлення " Шість способів говорити "Ні!" " (10 хв.)

6. Рольова гра "Гідна відмова" (30 хв.)

Розробляючи тренінгові заняття ми намагалися акцентувати увагу не лише на інформації про ВІЛ/СНІД, а й на необхідності відповідального ставлення до себе і до оточуючих.

На етапі констатуючого експерименту, з метою перевірки ефективності проведеного нами соціально-психологічного тренінгу, ми отримали результати, які виправдовують ефективність навчання та подання подібної інформації саме у такій формі.

Отже, проблема ВІЛ/СНІД гостро постала в нашому суспільстві. Для її вирішення недостатньо випускати буклети та брошури і займатися "залякуванням", говорячи що це погано та страшно. Для усвідомлення цієї проблеми молодими людьми необхідно щоб у них сформувалося власне бачення на вирішення даної проблеми. Ми вважаємо, що саме соціально-психологічний тренінг може стати одним із дієвих методів профілактики ВІЛ/СНІДу.

Література

1. Варивончик Д.В. Сучасні аспекти медико-соціальної профілактики ВІЛ-інфікування серед підлітків // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2000. – №2. – с. 94-97.
2. Концепція освіти "рівний-рівному" щодо здорового способу життя серед молоді України ./ Оржеховська В.М., Пилипенко О.І., Андрущак Л.І. – К.: Міленіум, 2002. – 20с.
3. Оцінка можливостей розвитку в Україні програм профілактики ВІЛ в середовищі споживачів ін'єкційних наркотиків/О.М.Балакірєва (науковий керівник проекту), М.Ю. Варбан, О.О. Яременко, Л.І. 4.Андрущак, О.Р. Артюр. – К.: Центр "Соціальний моніторинг", 2003. – 230 с.
4. Прояви турботу та обачливість /Ворник Б,М., Оржеховська В.М., Голоцван О.А. – К.: Міленіум, 2002. – 156с.